राष्ट्रीय शिक्षा नीति के अनुसार विकल्प आधारित क्रेडिट प्रणाली (CBCS) के अन्तर्गत
शास्त्री+आचार्य (पञ्चवर्षीय) पाठ्यक्रम के लिए निर्मित पाठ्यक्रम की रूप रेखा

कक्षा	सत्रार्द्धम्	पत्रकूटाङ्कः	पाठ्यक्रमस्य विवरणम्	क्रेडिट क्रमः	क्रेडिट संख्या	होरा
आचार्य-2 (अलंकारवर्गः)	तृतीयम्	DSCC 24	**काव्यदोषाः**		4	64+16
			१. दोषसामान्यलक्षणम् पदगतदोषाश्च • दोषसामन्यलक्षणम्, दोषाणां वर्गीकरणम्, पददोषाः • श्रुतिकटुत्वम्, च्युतसंस्कृतित्वम्, अप्रयुक्तत्वम्, असमर्थत्वम्, निहतार्थत्वम् • अनुचितार्थत्वम्, निरर्थकत्वम्, अवाचकत्वम्, अश्लीलत्वम्, सन्दिग्धत्वम् • अप्रतीतत्वम्, ग्राम्यत्वम्, नेयार्थत्वम्, क्लिष्टत्वम्, अविमृष्टविधेयांशत्वम्, विरुद्धमतिकृतत्वम्	1		16+4
			२. वाक्यदोषनिरूपणम् • प्रतिकूलवर्णत्वम्,उपहतविसर्गत्वम्, लुप्तविसर्गत्वम्, विसन्धित्वम्, हतवृत्तत्वम् • न्यूनपदत्वम्, अधिकपदत्वम्, कथितपदत्वम् पतत्प्रकर्षत्वम्, समाप्तपुनरात्तत्वम्,अर्धान्तरैकवाचकत्वम्, अभवन्मतयोगत्वम्, • अनभिहितवाच्यत्वम्, अपदस्थपदत्वम्,अपदस्थसमासत्वम्, संकीर्णत्वम्, गर्भितत्वम् • प्रसिद्धिहतत्वम्, भग्नप्रक्रमत्वम्, अक्रमत्वम्, अमतपरार्थत्वम्	1		16+4
			३. अर्थदोषनिरूपणम् • अपुष्टत्वम्, कष्टत्वम्, व्याहतत्वम् • पुनरुक्तत्वम्, दुष्क्रमत्वम्, ग्राम्यत्वम्, सन्दिग्धत्वम् • निर्हेतुत्वम्, प्रसिद्धिविरुद्ध, विद्याविरुद्ध, अनवीकृतत्वम्, सनियमपरिवृत्तत्वम्, अनियमपरिवृतत्वम्, विशेषपरिवृत्तित्वम्,अविशेषपिरवृत्तित्वम्, साकाङ्क्षत्वम् • अपदयुक्तत्वम्,सहचरभिन्नत्वम्, प्रकाशितविरुध्दत्वम्,विध्ययुक्तत्वम्, अनुवादायुक्तत्वम् , त्यक्तपुनःस्वीकृतत्वम्, अश्लीलत्वम्	1		16+4

			४. **रसदोषनिरूपणम्** • रसस्थायिसञ्चारिणां स्वशब्दवाच्यत्वम्, अनुभावविभावयोः कष्टकल्पनया व्यक्तिः • प्रतिकूलविभावादि-परिग्रहः, पुनःपुनः दीप्तिः अकाण्डे प्रथनम् अकाण्डे छेदः • अङ्गस्य अतिविस्तृतिः, अङ्गिनः अननुसन्धानम्, प्रकृतिविपर्ययः, अनङ्गस्याभिधानम् • दोषपरिहारोपायाः **उद्देश्यम्**- काव्यगतानां दोषाणां प्रत्यभिज्ञापनम्। **परिणामः**- अस्य पाठ्यक्रमस्य अध्ययनात् अनन्तरं छात्राः- 1.दोषज्ञानेन निर्दुष्टसाहित्यनिर्माणे निपुणाताम् 2.काव्येषु दोषसमीक्षणसामर्थ्योदयः इत्यादिज्ञानं प्राप्स्यन्ति **पाठ्यग्रन्थः** – आचार्यमम्मटकृतः काव्यप्रकाशः - सप्तमोल्लासः **सहायकग्रन्थः**- 1.आचार्यविश्वनाथकृतः साहित्यदर्पणः, 2.आचार्यवामनझलकीकरकृतबालबोधिनीटीकासहितः काव्यप्रकाशः। **परीक्षामूल्याङ्कनपद्धतिः**-1. वैकल्पिकप्रश्नोत्तराणि, 2. एकेन वाक्येन उत्तरलेखनम् 3. लघुत्तरीयप्रश्नाः, 4. दीर्घोत्तरप्रश्नाः। **आन्तरिकमूल्याङ्कनम्**- अधोलिखितेषु कानिचित् चत्वारि आश्रित्य मूल्याङ्कनं विधेयम्- 1.कार्यशालासु भागग्रहणम्, 2.प्रदत्तकार्यलेखनम्, 3.पाठ्यविषयाधारेण विडियोनिर्माणम्, 4.लघुनाटकाभिनयः, 5. शास्त्रसंजीवनीकार्यक्रमे भागग्रहणम्, 6.वाग्वर्धिनीसभायाम् अधीतिविषयप्रस्तुतिः।	1		16+4

राष्ट्रीय शिक्षा नीति के अनुसार विकल्प आधारित क्रेडिट प्रणाली (CBCS) के अन्तर्गत
शास्त्री+आचार्य (पञ्चवर्षीय) पाठ्यक्रम के लिए निर्मित पाठ्यक्रम की रूप रेखा

कक्षा	सत्रार्धम्	पत्रकूटाङ्कः	पाठ्यक्रमस्य विवरणम्	क्रेडिट क्रमः	क्रेडिट संख्या	होरा
आचार्यः-2 (काव्य.)	तृतीयम्	DSCC-24	शास्त्रकाव्यम्		4	64+16
			1. शास्त्रकाव्यपरम्परा • शास्त्रकाव्यस्य परिचयः • भट्टिकाव्यस्य वैशिष्ट्यम् • भट्टिकवेः कवित्वम्, • भट्टिकवेः शास्त्रवैदग्ध्यं शास्त्रप्रधानसाहित्यं च	1		16+04
			2. भट्टिकाव्यम्- प्रथमः सर्गः • दशरथस्य दानशीलता • नृपतेः वरस्वीकारः • राज्ञो मधुपर्कपूजा • सुतस्य गमनानुज्ञानम् • पक्षिणां कूजनम् (अभून्नृपो विबुधसखः -१.१ इति पद्यादारभ्य अथ जगदुरनीचैः -१.२७ इति पद्यपर्यन्तम्)	1		16+04
			3. भट्टिकाव्यम्- द्वितीयः सर्गः • स्थलपद्मानां हासः • ताडकाहननम् • रामस्य धनुर्भञ्जनम्, सीतापरिणयश्च • जनकस्य दशरथं प्रति भाषणम् परशुरामपराजयः च (वनस्पतीनां सरसां-२.१ इति पद्यादारभ्य अथ पुरुजवयोगान्-२.५५ इति पद्यपर्यन्तम्)	1		16+04
			4. भट्टिकाव्यम्- तृतीयः सर्गः • रामस्य वने प्रव्रजनम् • भरतस्योत्कण्ठा • वेदनादाकर्णनम् • कुङ्कुमचन्दनानयनं रामभरतसंवादः च (वधेन संख्ये पिशिताशनानां -३.१ इति पद्यादारभ्यइति निगदितवन्तं -३.५६ इति पद्यपर्यन्तम्) **उद्देश्यम्-** भट्टिकाव्ये प्रयुक्तानां विशिष्टशब्दानां व्याकरणदृष्ट्या बोधनम्। **परिणामः-** अस्य पाठ्यक्रमस्य अध्ययनात् अनन्तरं छात्राः-	1		16+04

			1.शास्त्रकाव्यपरम्पराज्ञानम्, 2.भट्टिकाव्यवैशिष्ट्यज्ञानम्, 3.शास्त्रप्रधानसाहित्यज्ञानम्, 4.रामायणकथापरिज्ञानम्, 5.राजादिधर्मशास्त्रपरिज्ञानं च प्राप्स्यन्ति। **पाठ्यग्रन्थः-** भट्टिविरचितस्य भट्टिकाव्यस्य सर्गत्रयम्। **सहायकग्रन्थः-** 1.संस्कृत साहित्य का इतिहास, उमाशंकर ऋषि, चौखम्भाविश्व भारती अकादमी, वाराणसी-2000. **परीक्षामूल्याङ्कनपद्धतिः-**1. वैकल्पिकप्रश्नोत्तराणि, 2. एकेन वाक्येन उत्तरलेखनम् 3. लघूत्तरीयप्रश्नाः, 4. दीर्घोत्तरप्रश्नाः। **आन्तरिकमूल्याङ्कनम्-** अधोलिखितेषु कानिचित् चत्वारि आश्रित्य मूल्याङ्कनं विधेयम्- 1.कार्यशालासु भागग्रहणम्, 2.प्रदत्तकार्यलेखनम्, 3.पाठ्यविषयाधारेण विडियोनिर्माणम्, 4.लघुनाटकाभिनयः, 5. शास्त्रसंजीवनीकार्यक्रमे भागग्रहणम्, 6.वाग्वर्धिनीसभायाम् अधीतिविषयप्रस्तुतिः।			

राष्ट्रीय शिक्षा नीति के अनुसार विकल्प आधारित क्रेडिट प्रणाली (CBCS) के अन्तर्गत
शास्त्री+आचार्य (पञ्चवर्षीय) पाठ्यक्रम के लिए निर्मित पाठ्यक्रम की रूप रेखा

कक्षा	सत्रार्द्धम्	पत्रकूटाङ्कः	पाठ्यक्रमस्य विवरणम्	क्रेडिट क्रमः	क्रेडिट संख्या	होरा
आचार्य-2 (नाट्यवर्गः)	तृतीयम्	DSCC-24	भारतीयनाट्यपरम्परा		4	64+16
			१. नाट्यशास्त्रोत्पत्तिः • नाट्यशास्त्रकर्तुः परिचयः • मुनीनां प्रश्नः नाट्योत्पत्तिश्च • नाट्यग्रहणार्थं पुत्रशतोत्पत्तिः • कैशिकीवृत्तिप्रयोगाय अप्सरसः	1		16+ 4
			२. नाट्यस्य प्रथमप्रयोगः • नान्दीप्रयोगः नाट्योपकरणप्रदानञ्च • नाट्यप्रयोगः विघ्नोत्पत्तिश्च • जर्जरमहत्त्वं नाट्यमण्डपरक्षणञ्च • नाट्यप्रयोजनं नाट्यपूजा च	1		16+ 4
			३. नाट्यमण्डपनिर्माणविधिः • नाट्यगृहस्य परिमाणम् • मध्यमनाट्यगृहस्य प्राशस्त्यम् • मनुष्याणां कृते उद्दिष्टस्य नाट्यमण्डपस्य निर्माणविधिः • नाट्यभूमिपूजनम्	1		16+ 4
			४. रङ्गमञ्चनिर्माणविधिः • नेपथ्यगृहनिर्माणम् • नाट्यमण्डपे स्तम्भस्थापनम् • स्तम्भोत्थापने दोषाः • मत्तवारणी, रङ्गशीर्षम्, रङ्गपीठम्	1		16+ 4
			उद्देश्यम्- भारतीयनाट्यपरम्परापरिज्ञापनम्। **परिणामः**- अस्य पाठ्यक्रमस्य अध्ययनात् अनन्तरं छात्राः- 1.नाट्यमण्डपस्य निर्माणभूमिः, 2.नेपथ्यम्, 3.रङ्गशीर्षम्, 4.रङ्गपीठम्, 5.मत्तवारणी एतेषां परिमाणम् इत्येतेषां ज्ञानं प्राप्स्यन्ति। **पाठ्यग्रन्थः** - भरतमुनिकृतं नाट्यशास्त्रम् -प्रथमद्वितीयाध्यायौ **सहायकग्रन्थः** – 1. नाट्यशास्त्र का इतिहास, डा.पारसनाथ द्विवेदी,चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी-2004 2.संस्कृत नाट्य-मीमांसा, केशव राव मुसलगांवकर, परिमल प्रकाशन, दिल्ली-2003 3.संस्कृतनाट्यकोश, डा.रामसागर त्रिपाठी, चौखम्बा संस्कृत प्रतिष्ठान, दिल्ली-1994			

			परीक्षामूल्याङ्कनपद्धतिः .1-वैकल्पिकप्रश्नोत्तराणि.2 , एकेन वाक्येन उत्तरलेखनम् .3लघूत्तरीयप्रश्नाः .4 ,दीर्घोत्तरप्रश्नाः। **आन्तरिकमूल्याङ्कनम्-** अधोलिखितेषु कानिचित् चत्वारि आश्रित्य मूल्याङ्कनं विधेयम् ,प्रदत्तकार्यलेखनम्.2 ,कार्यशालासु भागग्रहणम्.1 -लघुन.4 ,पाठ्यविषयाधारेण विडियोनिर्माणम्.3◌ाटकाभिनयः .5 , शास्त्रसंजीवनीकार्यक्रमे भागग्रहणम्.6 ,वाग्वर्धिनीसभायाम् अधीतिविषयप्रस्तुतिः।			

राष्ट्रीय शिक्षा नीति के अनुसार विकल्प आधारित क्रेडिट प्रणाली (CBCS) के अन्तर्गत
शास्त्री+आचार्य (पञ्चवर्षीय) पाठ्यक्रम के लिए निर्मित पाठ्यक्रम की रूप रेखा

कक्षा	सत्रार्द्धम्	पत्रकूटाङ्कः	पाठ्यक्रमस्य विवरणम्	क्रेडिट क्रमः	क्रेडिट संख्या	होरा
आचार्य-2 (अलंकारवर्गः)	तृतीयम्	DSCC 25	**संलक्ष्यक्रमध्वनिः**		4	64+16
			१. दशभेदः संलक्ष्यक्रमध्वनिः • एवं साकल्येन दशभेदोऽयम्। • नानार्थशब्दस्थले अर्थबोधः • नानार्थस्य शब्दस्य अप्राकरणिके अर्थे व्यञ्जना इति प्राचां सिद्धान्तखण्डनम् • जगन्नाथमते नानार्थस्थले अर्थप्रतीतिः	1		16+4
			२. व्यञ्जनायाः स्थलम् • योगरूढिस्थले व्यञ्जना • संयोगः, विप्रयोगः, साहचर्यम्, विरोधिता च • अर्थः, प्रकरणम्, लिङ्गम्, अन्यशब्दस्य सन्निधिः • सामर्थ्यम्, औचिती, देशः, कालः, व्यक्तिः, स्वरादिः	1		16+4
			३. शब्दशक्तिमूलः अलङ्कारध्वनिः वस्तुध्वनिश्च • अलङ्कारध्वनिः • 'श्लेष-उपमाध्वन्योः भेदः • विरोधाभासध्वनिः, व्यतिरेकध्वनिश्च • शब्दशक्तिमूलवस्तुध्वनिः	1		16+4
			४. अर्थशक्तिमूलध्वनिः • अर्थशक्तिमूल-स्वतःसम्भविध्वनिभेदाः • अर्थशक्तिमूल-कविप्रौढोक्तिसिद्धध्वनिभेदाः • उभयशक्तिमूलः ध्वनिः • उभयशक्तिमूलध्वनेः शब्दशक्तिमूलकत्वविचारः	1		16+4
			उद्देश्यम्- पण्डितराजदिशा संलक्ष्यक्रमव्यङ्ग्यध्वनेः सभेदोहरणज्ञापनम्। **परिणाम-:** अस्य पाठ्यक्रमस्य अध्ययनात् अनन्तरं छात्राः- 1.ध्वनिभेदानां विषये ज्ञानं प्राप्स्यन्ति। ध्वनिप्रकारान् च ज्ञास्यन्ति। **पाठ्यग्रन्थः-** रसगङ्गाधरः (द्वितीयाननस्य आरम्भतः 'अभिधामूलध्वनिनिरूपणान्तं यावत्) पं.जगन्नाथः, पबदरीनाथझा-, चौखम्बा विद्याभवन, वाराणसी, 2016. **सहायकग्रन्थः-** .1काव्यात्ममीमांसा, डा. जयमन्तमिश्रः, चौ.वि-भ- वाराणसी, 2005 .2संस्कृतवाङ्मय का बृहद् इतिहास (काव्यशास्त्रखण्ड), बलदेवउपाध्याय, उत्तरप्रदेशसंस्कृतसंस्थान, लखनऊ।			

			परीक्षामूल्याङ्कनपद्धतिः-1. वैकल्पिकप्रश्नोत्तराणि, 2. एकेन वाक्येन उत्तरलेखनम् 3. लघूत्तरीयप्रश्नाः, 4. दीर्घोत्तरप्रश्नाः। **आन्तरिकमूल्याङ्कनम्-** अधोलिखितेषु कानिचित् चत्वारि आश्रित्य मूल्याङ्कनं विधेयम्- 1.कार्यशालासु भागग्रहणम्, 2.प्रदत्तकार्यलेखनम्, 3.पाठ्यविषयाधारेण विडियोनिर्माणम्, 4.लघुनाटकाभिनयः, 5. शास्त्रसंजीवनीकार्यक्रमे भागग्रहणम्, 6.वाग्वर्धिनीसभायाम् अधीतिविषयप्रस्तुतिः।			

राष्ट्रीय शिक्षा नीति के अनुसार विकल्प आधारित क्रेडिट प्रणाली (CBCS) के अन्तर्गत
शास्त्री+आचार्य (पञ्चवर्षीय) पाठ्यक्रम के लिए निर्मित पाठ्यक्रम की रूप रेखा

कक्षा	सत्रार्धम्	पत्रकूटाङ्कः	पाठ्यक्रमस्य विवरणम्	क्रेडिट क्रमः	क्रेडिट संख्या	होरा
आचार्यः-2 (काव्य.)	तृतीयम्	DSCC-25	चम्पूसाहित्यम्		4	64+16
			1. चम्पूकाव्यपरम्परा • चम्पूकाव्यस्य परिचयः • नलचम्पूकाव्यस्य वैशिष्ट्यम् • त्रिविक्रमभट्टस्य कवित्वम् • गद्यपद्यसाहित्यम्	1		16+04
			2. चम्पूकाव्यप्रशंसादयः • सत्काव्यप्रशंसा • खलनिन्दा, सज्जनप्रशंसा च • वाल्मीक्यादिकविप्रशंसा • कविवंशपरिचयः • कविगतोद्देश्यानि • चम्पूकाव्यप्रशंसा • आर्यावर्तवर्णनम्	1		16+04
			3. आर्यावर्तसौख्यादिवर्णनम् • निषधनगरीवर्णनम् • नलवर्णनम् • श्रुतशीलवर्णनम् • नलस्य व्यावहारिकजीवनम् • वर्षावर्णनम्	1		16+04
			4. आखेटादिवर्णनम् • नलस्याखेटवर्णनम् • नलसमीपे दाक्षिणात्यस्यागमनम् • कावेर्यादिनदीवर्णनम् • पथिकस्य दमयन्तीदर्शनम् • नलः दमयन्तीकथयाऽऽकृष्टः • नलस्य कामाकुलत्वम्	1		16+04
			उद्देश्यम्- चम्पूसाहित्ये नलचम्पूकाव्यस्य सौन्दर्यावबोधनम्। **परिणामः-** अस्य पाठ्यक्रमस्य अध्ययनात् अनन्तरं छात्राः- 1.चम्पूकाव्यपरम्पराज्ञानम्, 2.चम्पूकाव्यवैशिष्ट्यज्ञानम्, 3.पद्यगद्यसाहित्यज्ञानम्, 4.नलकथापरिज्ञानम्, 5.वर्णनासाहित्यपरिज्ञानम्, 5.अलङ्कारादिविषयपरिज्ञानं च प्राप्स्यन्ति।			

			पाठ्यग्रन्थः- त्रिविक्रमभट्टविरचितानलचम्पूः-प्रथमः उच्छवासः **सहायकग्रन्थः**- संस्कृत साहित्य का समीक्षात्मक इतिहास, कपिलदेव द्विवेदी, विश्वविद्यालय प्रकाशन,2007. **परीक्षामूल्याङ्कनपद्धतिः**-1. वैकल्पिकप्रश्नोत्तराणि, 2. एकेन वाक्येन उत्तरलेखनम् 3. लघूत्तरीयप्रश्नाः, 4. दीर्घोत्तरप्रश्नाः। **आन्तरिकमूल्याङ्कनम्**- अधोलिखितेषु कानिचित् चत्वारि आश्रित्य मूल्याङ्कनं विधेयम्- 1.कार्यशालासु भागग्रहणम्, 2.प्रदत्तकार्यलेखनम्, 3.पाठ्यविषयाधारेण विडियोनिर्माणम्, 4.लघुनाटकाभिनयः, 5. शास्त्रसंजीवनीकार्यक्रमे भागग्रहणम्, 6.वाग्वर्धिनीसभायाम् अधीतिविषयप्रस्तुतिः।				

राष्ट्रीय शिक्षा नीति के अनुसार विकल्प आधारित क्रेडिट प्रणाली (CBCS) के अन्तर्गत
शास्त्री+आचार्य (पञ्चवर्षीय) पाठ्यक्रम के लिए निर्मित पाठ्यक्रम की रूप रेखा

कक्षा	सत्रार्द्धम्	पत्रकूटाङ्कः	पाठ्यक्रमस्य विवरणम्	क्रेडिट क्रमः	क्रेडिट संख्या	होरा
आचार्य-2 (नाट्यवर्गः)	तृतीयम्	DSCC-25	आङ्गिकः अभिनयः		4	64+16
			१. अभिनयः • अभिनयशब्दस्य निर्वचनम् • अभिनयस्य भेदाः • आङ्गिकाभिनयस्य त्रैविध्यम् • षडङ्गः नाट्यसङ्ग्रहः • त्रयोदशविधं शिरःकम्पनम्	1		16+4
			२. शिरःकम्पनं दृष्टिश्च • शिरःकम्पनविधिः, स्त्रीणां निहञ्चितशिरःकम्पनम् • सप्तत्रिंशद् दृष्टिप्रकाराः • दृष्टिप्रकाराणां लक्षणम् • चिन्तादिव्यभिचारिभावेषु दृष्टिप्रकाराः • रसाभिव्यञ्जने दृष्टिप्रकाराः अक्षितारका च	1		16+4
			३. नेत्राभिनयः • रसभावानुगुणम् अक्षितारकविधिः • अवस्थानुगुणं भ्रुकुटिसञ्चारविधिः • भ्रुकुटिचालनप्रयोजनम् • नासिकायाः षड्विधावस्था • नासिकाविनियोगप्रकारः	1		16+4
			४. गण्डोष्ठग्रीवानां सञ्चालनविधिः • गण्डस्य भेदाः अवस्थानुगुणं तत्सञ्चालनञ्च • ओष्ठलक्षणम् तस्याभिनयश्च • मुखरागाः तेषां प्रयोगाश्च • ग्रीवा, अवस्थानुगुणं तत्कर्मविधानञ्च	1		16+4
			उद्देश्यम्- आङ्गिकाभिनयस्य अवबोधनम्। **परिणामः-** अस्य पाठ्यक्रमस्य अध्ययनात् अनन्तरं छात्राः- 1.रसानां भावानां प्रकाशने नाना अवस्थानुगुणं मुख-नेत्र-शिरः-गण्ड-ग्रीवानां सञ्चालनविधेः ज्ञानं प्राप्स्यन्ति। **पाठ्यग्रन्थः** - भरतमुनिकृतं नाट्यशास्त्रम् -अष्टमाध्यायः **सहायकग्रन्थः** –1. नाट्यशास्त्र का इतिहास, डा.पारसनाथ द्विवेदी,चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी-2004 2.संस्कृत नाट्य-मीमांसा, केशव राव मुसलगांवकर, परिमल प्रकाशन,			

			दिल्ली-2003 3.संस्कतनाट्यकोश, डा.रामसागर त्रिपाठी, चौखम्बा संस्कृत प्रतिष्ठान, दिल्ली-1994 **परीक्षामूल्याङ्कनपद्धतिः** .1-वैकल्पिकप्रश्नोत्तराणिकेन वाक्येन ए .2 , .3 उत्तरलेखनम्लघूत्तरीयप्रश्नाःदीर्घोत्तरप्रश्नाः। .4 , **आन्तरिकमूल्याङ्कनम्-** अधोलिखितेषु कानिचित् चत्वारि आश्रित्य मूल्याङ्कनं विधेयम् ,प्रदत्तकार्यलेखनम्.2 ,कार्यशालासु भागग्रहणम्.1 - .5 ,लघुनाटकाभिनयः.4 ,पाठ्यविषयाधारेण विडियोनिर्माणम्.3 वाग्वर्धिनीसभायाम् .6 ,शास्त्रसंजीवनीकार्यक्रमे भागग्रहणम् अधीतिविषयप्रस्तुतिः।			

राष्ट्रीय शिक्षा नीति के अनुसार विकल्प आधारित क्रेडिट प्रणाली (CBCS) के अन्तर्गत
शास्त्री+आचार्य (पञ्चवर्षीय) पाठ्यक्रम के लिए निर्मित पाठ्यक्रम की रूप रेखा

कक्षा	सत्रार्धम्	पत्रकूटाङ्कः	पाठ्यक्रमस्य विवरणम्	क्रेडिट क्रमः	क्रेडिट संख्या	होरा
आचार्यः- 2(अलंकारवर्गः)	तृतीयम्	**DSCC-26**	**अनुमाने ध्वनेरन्तर्भावः**		4	64+16
			1. ध्वनिखण्डनपरम्परा • व्यक्तिविवेकस्य परिचयः • व्यक्तिविवेकस्य वैशिष्ट्यम् • महिमभट्टस्यशास्त्रवैदग्ध्यम् • काव्यानुमानसिद्धान्तः	1		16+4
			2. ध्वनिलक्षणखण्डनम् • शब्दखण्डनम् • क्रिया प्रवृत्तिनिमित्तम् • क्त्वाप्रत्ययस्य पौर्वकाल्यम् • अर्थनिरूपणम् • साध्यसाधनभावः	1		16+4
			3. अर्थस्य द्वैविध्यम् • वाच्यः अनुमेयश्च • अनुमितानुमेयार्थविषयः • रसस्य काव्यार्थत्वम् • स्थायिविभावादयः • भ्रान्तिरपि सम्बन्धतः प्रमा	1		16+4
			4. काव्यानुमितिः • सतः त्रिधा अभिव्यक्तिः • असतः एका अभिव्यक्तिः • वाच्यार्थादन्तरिता प्रतीतिः • ध्वनिलक्षणे दश दोषाः • काव्यानुमितिलक्षणम्	1		16+4
			उद्देश्यम्- महिमभट्टसम्मतकाव्यानुमितिसिद्धान्तस्य परिज्ञापनम्। **परिणामः-** 1.ध्वनिखण्डनसाहित्यपरिज्ञानम्, 2. काव्यानुमानसिद्धान्तपरिज्ञानम्, 3.साध्यसाधनभावपरिज्ञानम्, 4 भ्रान्तिरपि सम्बन्धतः प्रमेति परिज्ञानम्, 5. काव्यानुमितिलक्षणपरिज्ञानम्। **पाठ्यग्रन्थः-** महिमभट्टस्य व्यक्तिविवेकः-प्रथमः विमर्शः- (आदितः काव्यानुमितिपर्यन्तम्)।			

राष्ट्रीय शिक्षा नीति के अनुसार विकल्प आधारित क्रेडिट प्रणाली (CBCS) के अन्तर्गत
शास्त्री+आचार्य (पञ्चवर्षीय) पाठ्यक्रम के लिए निर्मित पाठ्यक्रम की रूप रेखा

कक्षा	सत्रार्थम्	पत्रकूटाङ्कः	पाठ्यक्रमस्य विवरणम्	क्रेडिट	क्रेडिट	होरा
आचार्यः-2 (Kavyavarg)	चतुर्थम्	DSCC-26	महाकाव्यम्- पुरातनं नवीनं च		4	64+16
			1. महाकाव्यपरम्परा • महाकाव्यानाम् उत्पत्तिः • विकासश्च • प्राचीनपद्यकाव्यरचना • विक्रमाङ्कदेवचरितपरिचयः • विक्रमाङ्कदेवचरितवैशिष्ट्यम् • बिल्हणस्य कवित्वम्	1		16+04
			2. काव्यगुणानुकीर्त्तनम् • मङ्गलाचरणम् • साहित्यसमीक्षा • कविगौरवम् • दुर्जननिन्दा • चालुक्यवंशोत्पत्तिः	1		16+04
			3. भारतगौरवम् • दयानन्ददिग्विजयपरिचयः • दयानन्ददिग्विजयवैशिष्ट्यम् • मेधाव्रतस्य कवित्वम्	1		16+04
			4. भारतदुर्दशाङ्कनम् • भारतस्य स्थितिः • महर्षिबाललीलावर्णनम् • राष्ट्रियतावलोकनम्	1		16+04
			उद्देश्यम्- बिल्हणसम्मतस्य काव्यसमीक्षणविधेः, मेधाव्रतसम्मतस्य भारतस्थितेश्च वर्णनम्। **परिणामः**- अस्य पाठ्यक्रमस्य अध्ययनात् अनन्तरं छात्राः- 1.पद्यसाहित्यपरम्परापरिज्ञानम्, 2.संस्कृतमहाकाव्यानामुत्पत्तिविकासपरिज्ञानम्, 3.काव्यसौन्दर्यपरिज्ञानम्, 4.अलङ्कारादिपरिज्ञानम्, 5. ऐतिहासिकपरम्परायाः परिज्ञानम्, 6.राष्ट्रियतादिपरिज्ञानं च प्राप्स्यन्ति। **पाठ्यग्रन्थः**- 1.बिल्हणरचितं विक्रमाङ्कदेवचरितम्, (प्रथमः सर्गः) 2. मेधाव्रतरचितं दयानन्ददिग्विजयम् (1-3 सर्गाः)			

			सहायकग्रन्थः- 1.संस्कृत साहित्य का इतिहास, डा. ए.बी. कीथ, डा. मंगलदेव शास्त्री, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली,1967 2.संस्कृत साहित्य का इतिहास, उमाशंकर ऋषि, चौखम्भा भारती अकादमी,, वाराणसी-2000. 3.आधुनिक संस्कृत काव्य-परम्परा, केशव राव मुसलगांवकर, चौखम्बाविद्याभवन वाराणसी-2004 **परीक्षामूल्याङ्कनपद्धतिः**-1. वैकल्पिकप्रश्नोत्तराणि, 2. एकेन वाक्येन उत्तरलेखनम् 3. लघूत्तरीयप्रश्नाः, 4. दीर्घोत्तरप्रश्नाः। **आन्तरिकमूल्याङ्कनम्**- अधोलिखितेषु कानिचित् चत्वारि आश्रित्य मूल्याङ्कनं विधेयम्- 1.कार्यशालासु भागग्रहणम्, 2.प्रदत्तकार्यलेखनम्, 3.पाठ्यविषयाधारेण विडियोनिर्माणम्, 4.लघुनाटकाभिनयः, 5. शास्त्रसंजीवनीकार्यक्रमे भागग्रहणम्, 6.वाग्वर्धिनीसभायाम् अधीतिविषयप्रस्तुतिः।			

राष्ट्रीय शिक्षा नीति के अनुसार विकल्प आधारित क्रेडिट प्रणाली (CBCS) के अन्तर्गत
शास्त्री+आचार्य (पञ्चवर्षीय) पाठ्यक्रम के लिए निर्मित पाठ्यक्रम की रूप रेखा

कक्षा	सत्रार्धम्	पत्रकूटाङ्कः	पाठ्यक्रमस्य विवरणम्	क्रेडिट	क्रेडिट	होरा
आचार्यः2 (नाट्यवर्गः)	तृतीयम्	**DSCC-26**	**शूद्रकस्य भट्टनारायणस्य च नाट्यसाहित्यम्**		4	64+16
			1. **नाटकपरम्परा** • वेणीसंहारस्य परिचयः • वेणीसंहारस्य इतिवृत्तम् • वेणीसंहारस्य वैशिष्ट्यम् • भट्टनारायणस्यरचनावैदग्ध्यम् • भीमस्य कोपः • युद्धघटनावर्णनम् • मृत्युज्ञापनम्	1		16+04
			2. **युद्धभूमिवर्णनम्** • दुर्योधनवृत्तान्तः • दुर्योधनस्य पितृसङ्गमः • वेणीसंहरणम्	1		16+04
			3. **मृच्छकटिकस्येतिवृत्तम्** • मृच्छकटिकस्य परिचयः • मृच्छकटिकस्य वैशिष्ट्यम् • शूद्रकस्य रचनावैदग्ध्यम् • अलङ्कारन्यासः • द्यूतकरसंवाहकः • सन्धिच्छेदः • मदनिकाशर्विलकौ • दुर्दिनम्	1		16+04
			4. व्यवहारसंहारादिः • प्रवहणविपर्ययः • आर्यकापहरणम् • वसन्तसेनामोटनम् • व्यवहारः • संहारः • मृच्छकटिकस्य नाटकसङ्कल्पः काव्यत्वं च **उद्देश्यम्-** शूद्रकभट्टनारायणयोः नाट्यरचनारीतेः, तात्कालिकसामाजिकदशायाः, नाट्यशास्त्रीयतत्त्वानां च अवबोधनम्।	1		16+04

			परिणामः- अस्य पाठ्यक्रमस्य अध्ययनात् अनन्तरं छात्राः- 1. नाटकप्रयोगे प्रावीण्यं प्राप्स्यन्ति। 2. युद्धस्य परिणामः दुःखमिति सत्यम् अवगमिष्यन्ति। 3. राजनीतिविज्ञानं प्राप्स्यन्ति। **पाठ्यग्रन्थः**--भट्टनारायणप्रणीतं वेणीसंहारम्, शूद्रकप्रणीतं मृच्छकटिकम्। **सहायकग्रन्थः**-1.संस्कृत साहित्य का इतिहास, उमाशंकर ऋषि, चौखम्भाविश्व भारती अकादमी, वाराणसी-2000. 2. नाट्यशास्त्र का इतिहास, डा.पारसनाथ द्विवेदी,चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी-2004 3.संस्कृत नाट्य-मीमांसा, केशव राव मुसलगांवकर, परिमल प्रकाशन, दिल्ली-2003 4.संस्कतनाट्यकोश, डा.रामसागर त्रिपाठी, चौखम्बा संस्कृत प्रतिष्ठान, दिल्ली-1994 **परीक्षामूल्याङ्कनपद्धतिः-** 1.वैकल्पिकप्रश्नोत्तराणि, 2. एकेन वाक्येन उत्तरलेखनम् 3. लघुत्तरीयप्रश्नाः, 4. दीर्घोत्तरप्रश्नाः। **आन्तरिकमूल्याङ्कनम्-** अधोलिखितेषु कानिचित् चत्वारि आश्रित्य मूल्याङ्कनं विधेयम्- 1.कार्यशालासु भागग्रहणम्, 2.प्रदत्तकार्यलेखनम्, 3.पाठ्यविषयाधारेण विडियोनिर्माणम्, 4.लघुनाटकाभिनयः, 5. शास्त्रसंजीवनीकार्यक्रमे भागग्रहणम्, 6.वाग्वर्धिनीसभायाम् अधीतिविषयप्रस्तुतिः।				

राष्ट्रीय शिक्षा नीति के अनुसार विकल्प आधारित क्रेडिट प्रणाली (CBCS) के अन्तर्गत
शास्त्री+आचार्य (पञ्चवर्षीय) पाठ्यक्रम के लिए निर्मित पाठ्यक्रम की रूप रेखा

कक्षा	सत्रार्द्धम्	पत्रकूटाङ्कः	पाठ्यक्रमस्य विवरणम्	क्रेडिट क्रमः	क्रेडिट संख्या	होरा
आचार्य-2 (अलंकारवर्गः)	तृतीयम्	DSCC 27	काव्यशब्दस्वरूपम् (दण्डिभामहदृशा)		4	64+16
			१. काव्यशरीरम् • ग्रन्थकर्तुः परिचयः मङ्गलाचरणञ्च • काव्यशरीरम् • महाकाव्यलक्षणम् • कथाख्यायिकयोः एकजातित्वम्	1		16+04
			२. वाङ्मयं गुणाश्च • चतुर्विधं वाङ्मयम् • वैदर्भमार्गस्य गुणाः-१ (श्लेषः, प्रसादः, समता, माधुर्यम्, सुकुमारता) • वैदर्भमार्गस्य गुणाः-२ (अर्थव्यक्तिः, उदारता, ओजः, कान्तिः, समाधिः) • काव्यसम्पदः कारणम्, काव्याभ्याससस्य माहात्म्यम्	1		16+04
			३. शब्दविषयक-मतानि • साहित्यनिर्माणे व्याकरणशास्त्रस्य भूमिका • शब्दविषये नैयायिकमतं तत्खण्डनञ्च • अप्रयुक्तशब्दानां प्रयोगनिषेधः • वार्त्तिक-भाष्यानुसारि शब्दप्रयोगौचित्यम्	1		16+04
			४. शब्दप्रयोगविधिः • सूत्रानुसारं शब्दप्रयोगः • समासे प्रयोगविधिः • प्रत्ययान्तशब्दानां प्रयोगविधिः • णिजन्तप्रयोगविधिः • इमनिच्प्रत्यय-ईयसुन् प्रत्यययोः प्रयोगचारुता	1		16+04
			उद्देश्यम्- काव्यशब्दस्वरूपस्य दण्डिभामहदृशा परिज्ञापनम्। **परिणाम-: -** अस्य पाठ्यक्रमस्य अध्ययनात् अनन्तरं छात्राः- 1. शब्दमूलकम् साहिये सौन्दर्याधानम्, २. विविधभाषासाहित्यनिर्माणार्थं निर्देशस्य सङ्केतप्राप्तिः, 2. साहित्ये शब्दप्रयोगविधेः ज्ञानं च प्राप्स्यति। **पाठ्यग्रन्थः-** १. दण्डिकृतः काव्यादर्शः-प्रथमपरिच्छेदः सम्पूर्णः (१,२ क्रेडिट्) २. भामहकृतः काव्यालङ्कारः- षष्ठः परिच्छेदः सम्पूर्णः (३,४ क्रेडिट्) **सहायकग्रन्थः-** 1.काव्यात्ममीमांसा, डा,श्रीजयमन्तमिश्र. चौखम्बा विद्याभवन ,वाराणसी, 2005 2.संस्कृतकाव्यशास्त्र का इतिहास, पी,काणे-वी. डा .ईश्वर चन्द्रशास्त्री, मोतीलाल बनारसी दास, दिल्ली, 2007			

			3. संस्कृतकाव्यशास्त्र का इतिहास, डा,सुशीलकुमार डे- श्रीमायाराम शर्मा, बिहार हिन्दी ग्रन्थ अकादमी, पटना, 1988 4. भारतीय काव्यशास्त्र के प्रतिनिधि सिद्धान्त, डा,राजवंश सहाय हीरा- चौखम्बा विद्याभवन, वाराणसी 1967. **परीक्षामूल्याङ्कनपद्धतिः**-1. वैकल्पिकप्रश्नोत्तराणि, 2. एकेन वाक्येन उत्तरलेखनम् 3. लघूत्तरीयप्रश्नाः, 4. दीर्घोत्तरप्रश्नाः। **आन्तरिकमूल्याङ्कनम्-** अधोलिखितेषु कानिचित् चत्वारि आश्रित्य मूल्याङ्कनं विधेयम्- 1.कार्यशालासु भागग्रहणम्, 2.प्रदत्तकार्यलेखनम्, 3.पाठ्यविषयाधारेण विडियोनिर्माणम्, 4.लघुनाटकाभिनयः, 5. शास्त्रसंजीवनीकार्यक्रमे भागग्रहणम्, 6.वाग्वर्धिनीसभायाम् अधीतिविषयप्रस्तुतिः।			

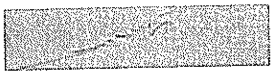

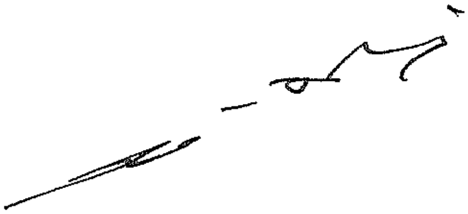

राष्ट्रीय शिक्षा नीति के अनुसार विकल्प आधारित क्रेडिट प्रणाली (CBCS) के अन्तर्गत
शास्त्री+आचार्य (पञ्चवर्षीय) पाठ्यक्रम के लिए निर्मित पाठ्यक्रम की रूप रेखा

कक्षा	सत्रार्धम्	पत्रकूटाङ्कः	पाठ्यक्रमस्य विवरणम्	क्रेडिट क्रमः	क्रेडिट संख्या	होरा
आचार्यः-2 (काव्यवर्गः)	चतुर्थम्	DSCC-27	दशकुमाराणां जीवनवृत्तान्तः		4	64+16
			1. कविकृतिपरिचयः विदर्भराजवर्णनं च • दण्डिनः व्यक्तित्वं कृतित्वं च • विदर्भराजवर्णनम् • विश्रुतनाम्ना मन्त्रिपुत्रेण कृतः कूपात् वृद्धोद्धारः • विदर्भदेशस्य राज्ञः पुष्पवर्मणः वर्णनम् • मन्त्रिणा वसुरक्षितेन पुष्पवर्मपुत्रम् अनन्तवर्माणं प्रति कथिता राजोचिता नीतिः • भृत्यस्य विहारभद्रस्य अनन्तवर्माणं प्रति दुरुपदेशप्रदानम्	1		16+04
			2. राजनीतौ अविलासिता • चन्द्रपालितस्य महाराजम् अनन्तवर्माणं प्रति दुर्णयकथनम् • राजपुरे स्वेच्छाचारिताप्रसारः • स्त्रीणां चरित्रसंहारः • अनन्तवर्मणो दुरवस्था	1		16+04
			3. राज्यपतनम् • अननन्तवर्मणो राज्याधिकारिणां पतनम् • वसन्तभानुकृतम् अनन्तवर्मणः राज्यस्यायत्तीकरणम् • वसुरक्षितस्य राज्यात् पलायनम् • माहिष्मतीनगरे उत्सवायोजनम्	1		16+04
			4. अकार्यस्य फलं दुःखम् • नालीजङ्घवृत्तान्तः • प्रचण्डवर्मणः पतनम् • अनन्तवर्मणा सह भानुवर्मणः युद्धम् • अश्मकेशस्य कूटनीतिः, प्रभुशक्ति-मन्त्रशक्तिः-उत्साहशक्तीनां महत्त्वकथनम् उद्देश्यम्- दण्डिनः दशकुमारचरितस्य च विषये अवबोधनम्। परिणामः- अस्य पाठ्यक्रमस्य अध्ययनात् अनन्तरं छात्राः-	1		16+04

			1.गद्यसाहित्यपरिज्ञानम्, 2.राजनीतौ अविलतापरिज्ञानम्, 3.राज्यपतनविषयपरिज्ञानम्, 4.अकार्यस्य फलं दुःखमिति परिज्ञानं च प्राप्स्यन्ति। **पाठ्यग्रन्थः**- दण्डिविरचितं दशकुमारचरितम् (उत्तरपीठिकायाम् अष्टमोच्छवासः), चौखम्बा संस्कृत प्रतिष्ठानम्, वाराणसी, 1999। **सहायकग्रन्थः-** 1.दण्डिविरचितं दशकुमारचरितम्, चौखम्बा संस्कृत प्रतिष्ठानम्, वाराणसी, 1999. 2.संस्कृत साहित्य का इतिहास, उमाशंकर ऋषि, चौखम्भाविश्व भारती अकादमी, वाराणसी-2000. **परीक्षामूल्याङ्कनपद्धतिः**-1. वैकल्पिकप्रश्नोत्तराणि, 2. एकेन वाक्येन उत्तरलेखनम् 3. लघूत्तरीयप्रश्नाः, 4. दीर्घोत्तरप्रश्नाः। **आन्तरिकमूल्याङ्कनम्**- अधोलिखितेषु कानिचित् चत्वारि आश्रित्य मूल्याङ्कनं विधेयम्- 1.कार्यशालासु भागग्रहणम्, 2.प्रदत्तकार्यलेखनम्, 3.पाठ्यविषयाधारेण विडियोनिर्माणम्, 4.लघुनाटकाभिनयः, 5. शास्त्रसंजीवनीकार्यक्रमे भागग्रहणम्, 6.वाग्वर्धिनीसभायाम् अधीतिविषयप्रस्तुतिः।			

राष्ट्रीय शिक्षा नीति के अनुसार विकल्प आधारित क्रेडिट प्रणाली (CBCS) के अन्तर्गत
शास्त्री+आचार्य (पञ्चवर्षीय) पाठ्यक्रम के लिए निर्मित पाठ्यक्रम की रूप रेखा

कक्षा	सत्रार्धम्	पत्रकूटाङ्कः	पाठ्यक्रमस्य विवरणम्	क्रेडिट	क्रेडिट	होरा
आचार्यः-2 (नाट्यवर्गः)	**चतुर्थम्**	**DSCC-27**	**धनञ्जयसम्मतानि दशरूपकाणि**		4	64+16
			1. **रूपकसाहित्यपरम्परा** • संस्कृतरूपकाणाम् उत्पत्तिः विकासश्च • प्राचीनरङ्गमञ्चः • दशरूपकस्य परिचयः • दशरूपकस्य वैशिष्ट्यम् • धनञ्जयस्य नाट्यवैदग्ध्यम्	1		16+04
			2. **रूपकस्योद्देश्यपरिभाषादि** • इतिवृत्तभेदाः • पञ्च सन्धयः • अर्थोपक्षेपकाः • सर्वश्राव्यादयः • आकाशभाषितवैशिष्ट्यम्	1		16+04
			3. **नायकलक्षणप्रोचनादि** • नायकभेदाः • नायिकाभेदाः • रसस्य काव्यार्थत्वम् • कैशिक्यादिवृत्तयः • निर्गमप्रकरणनाटिकाः • भाणादि-ईहामृगान्तरूपकाणि	1		16+04
			4. **रसभावादिप्रकरणम्** • आलम्बनोद्दीपनादिः • अनुभावसात्त्विकसञ्चारिभावाः • रसास्वादलक्षणम् • भक्त्यादीनां रसादौ अन्तर्भावः • रूपकविषयोपसंहारः	1		16+04
			उद्देश्यम्- दशरूपके प्रतिपादितानां दशानां रूपकाणां सलक्षणमवबोधनम्। **परिणामः -** 1.रूपकसाहित्यपरम्परापरिज्ञानम्, 2.संस्कृतरूपकाणामुत्पत्तिविकासपरिज्ञानम्, 3.प्राचीनरङ्गमञ्चपरिज्ञानम्,रूपकस्योद्देश्यपरिभाषादिपरिज्ञानम्, 4.नायकलक्षणप्रोचनादिपरिज्ञानं च प्राप्स्यन्ति। **पाठ्यग्रन्थः**--धनञ्जयविरचितं दशरूपकम्।			

			सहायकग्रन्थः-1. नाट्यशास्त्र का इतिहास, डा.पारसनाथ द्विवेदी,चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी-2004 2.संस्कृत नाट्य-मीमांसा, केशव राव मुसलगांवकर, परिमल प्रकाशन, दिल्ली-2003 3.संस्कतनाट्यकोश, डा.रामसागर त्रिपाठी, चौखम्बा संस्कृत प्रतिष्ठान, दिल्ली-1994 **परीक्षामूल्याङ्कनपद्धतिः**-1. वैकल्पिकप्रश्नोत्तराणि, 2. एकेन वाक्येन उत्तरलेखनम् 3. लघूत्तरीयप्रश्नाः, 4. दीर्घोत्तरप्रश्नाः। **आन्तरिकमूल्याङ्कनम्**- अधोलिखितेषु कानिचित् चत्वारि आश्रित्य मूल्याङ्कनं विधेयम्- 1.कार्यशालासु भागग्रहणम्, 2.प्रदत्तकार्यलेखनम्, 3.पाठ्यविषयाधारेण विडियोनिर्माणम्, 4.लघुनाटकाभिनयः, 5. शास्त्रसंजीवनीकार्यक्रमे भागग्रहणम्, 6.वाग्वर्धिनीसभायाम् अधीतिविषयप्रस्तुतिः।			

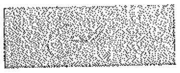
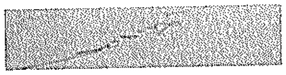

राष्ट्रीय शिक्षा नीति के अनुसार विकल्प आधारित क्रेडिट प्रणाली (CBCS) के अन्तर्गत
शास्त्री+आचार्य (पञ्चवर्षीय) पाठ्यक्रम के लिए निर्मित पाठ्यक्रम की रूप रेखा

कक्षा	सत्रार्धम्	पत्रकूटाङ्कः	पाठ्यक्रमस्य विवरणम्	क्रेडिट	क्रेडिट	होरा
आचार्यः-2 (काव्यवर्गः)	चतुर्थम्	DSCC-26	**महाकाव्यम्- पुरातनं नवीनं च**		4	64+16
			(क)विक्रमाङ्कदेवचरितम् **1. महाकाव्यपरम्परा** • महाकाव्यानाम् उत्पत्तिः • विकासश्च • प्राचीनपद्यकाव्यरचना • विक्रमाङ्कदेवचरितपरिचयः • विक्रमाङ्कदेवचरितवैशिष्ट्यम् • बिल्हणस्य कवित्वम्	1		16+04
			2. काव्यगुणानुकीर्त्तनम् • मङ्गलाचरणम् • साहित्यसमीक्षा • कविगौरवम् • दुर्जननिन्दा • चालुक्यवंशोत्पत्तिः	1		16+04
			(ख) दयानन्ददिग्विजयम् **3. भारतगौरवम्** • दयानन्ददिग्विजयपरिचयः • दयानन्ददिग्विजयवैशिष्ट्यम् • मेधाव्रतस्य कवित्वम्	1		16+04
			4. भारतदुर्दशाङ्कनम् • भारतस्य स्थितिः • महर्षिबाललीलावर्णनम् • राष्ट्रियतावलोकनम् **अथवा** **(ख) श्रीशङ्करदिग्विजयम् (1-3 सर्गाः)** **3. शङ्कराचार्यविद्यारण्ययोः परिचयः, प्रथमसर्गश्च** • शङ्कराचार्यः, तद् ग्रन्थाश्च • विद्यारण्यः, तद् ग्रन्थाश्च • मङ्गलाचरणम् , शङ्कराचार्यगुणगानम्, ग्रन्थविषयः, कथारम्भः, बौद्धानां प्रभावः • शिवस्य धर्मरक्षणाय प्रतिज्ञा, कार्तिकेयस्य कुमारिलभट्टरूपेणावतरणम्	1		16+04

			• कुमारिलभट्टस्य सुधन्वने उपदेशः, बौद्धानामुपरि विजयश्च **3. शङ्कराचार्यस्याविर्भावः, मण्डनमिश्रश्च (2-3 सर्गौ)** • शिवगुरोर्जन्म, शिक्षा, गृहस्थाश्रमप्रवेशश्च • पुत्रप्राप्त्यर्थं शिवगुरोः तपः, तद्भार्यायाः गर्भावस्थावर्णनञ्च • शङ्कराचार्यस्याविर्भावः • मण्डनमिश्रस्य जन्म, शिक्षा, गृहगमनञ्च • भारत्याः जन्मवृत्तान्तः, मण्डनमिश्रेण सह तस्याः परिणयश्च **उद्देश्यम्-** बिल्हणसम्मतस्य काव्यसमीक्षणविधेः, मेधाव्रतसम्मतस्य भारतस्थितेश्च अथवा शङ्कराचार्यस्य महिम्नो वर्णनम्। **परिणामः-** अस्य पाठ्यक्रमस्य अध्ययनात् अनन्तरं छात्राः- 1.पद्यसाहित्यपरम्परापरिज्ञानम्, 2.संस्कृतमहाकाव्यानामुत्पत्तिविकासपरिज्ञानम्, 3.काव्यसौन्दर्यपरिज्ञानम्, 4.अलङ्कारादिपरिज्ञानम्, 5. ऐतिहासिकपरम्परायाः परिज्ञानम्, 6.भारतस्य प्राचीनज्ञानपरम्परां ज्ञास्यन्ति। 7.धर्मस्य वैभवं ज्ञास्यन्ति **पाठ्यग्रन्थः-** 1.बिल्हणरचितं विक्रमाङ्क-देवचरितम्, (प्रथमः सर्गः) 2. मेधाव्रतरचितं दयानन्ददिग्विजयम् (1-3 सर्गाः) अथवा श्रीविद्यारण्यरचितं श्रीशङ्करदिग्विजयम्(1-3 सर्गाः) **सहायकग्रन्थः-** 1.संस्कृत साहित्य का इतिहास, डा. ए.बी. कीथ, डा. मंगलदेव शास्त्री, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली,1967 2.संस्कृत साहित्य का इतिहास, उमाशंकर ऋषि, चौखम्भा भारती अकादमी, वाराणसी-2000. 3.आधुनिक संस्कृत काव्य-परम्परा, केशव राव मुसलगांवकर, चौखम्बाविद्याभवन वाराणसी-2004 **परीक्षामूल्याङ्कनपद्धतिः-**1. वैकल्पिकप्रश्नोत्तराणि, 2. एकेन वाक्येन उत्तरलेखनम् 3. लघूत्तरीयप्रश्नाः, 4. दीर्घोत्तरप्रश्नाः। **आन्तरिकमूल्याङ्कनम्-** अधोलिखितेषु कानिचित् चत्वारि आश्रित्य मूल्याङ्कनं			
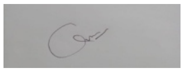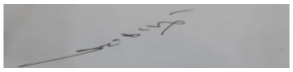
			विधेयम्- 1.कार्यशालासु भागग्रहणम्, 2.प्रदत्तकार्यलेखनम्, 3.पाठ्यविषयाधारेण विडियोनिर्माणम्, 4.लघुनाटकाभिनयः, 5. शास्त्रसंजीवनीकार्यक्रमे भागग्रहणम्, 6.वाग्वर्धिनीसभायाम् अधीतिविषयप्रस्तुतिः।